

UN ESTRANY BUIT DE PODER

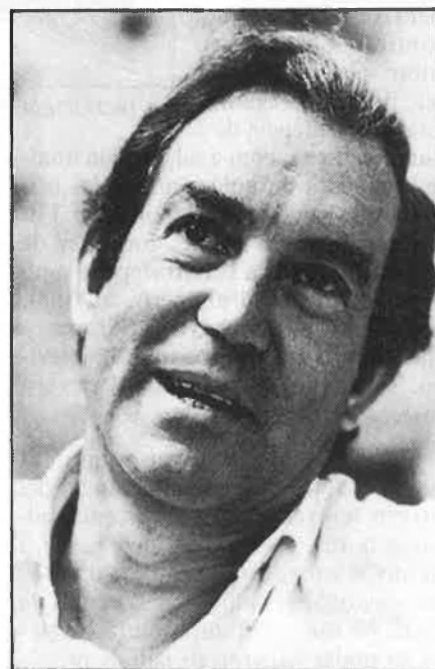
Crisi en el PNB, crisi en ETB

Des que Carlos Garaikoetxea va aconseguir tirar avant la idea d'un quart canal de televisió propi del govern basc ha passat de tot. Actualment, Euskai Telebista viu una forta crisi, amb constants buits de poder, paral·lela a la que pateix el PNB.

Xabier Oleaga

La televisió que funciona fora dels canals de TVE, dins l'Estat espanyol, és realitat de fa ja quatre anys. Segurament, només comptats components de l'opinió pública coneixen, precisament en aquestes dates, l'expectativa davant noves televisions,

que hi ha ja en funcionament un canal que transcendeix els dos primers canals i el tercer, l'autonòmic, de TVE. Els bascos han estat els primers a utilitzar un quart canal, fent ús de les seues prerrogatives autonòmiques. Euskal Telebista (ETB), la televisió autonòmica basca, ha aconseguit que també en açò els bascos vagen per separat. Malgrat que uns altres estatuts, com el va-

Garaikoetxea. Dalt, seu del govern basc a Gasteiz.

lencià o el de Catalunya, reconeguen, també, aquest dret.

Va ser en l'assenyalada nit del 31 de desembre del 83 quan els bascos van poder veure en les pantalles dels seus receptors les primeres imatges d'una televisió que es presentava com la pròpia. Aquesta primera vegada i encara algunes setmanes més serien uns milers de privilegiats els que captarien l'esdeveniment en les seues cases. Falta ven per col·locar les antenes i els repetidors que avui distribueixen les imatges d'ETB, però **Carlos Garaikoetxea**, al qual no es podrà negar entre les seues virtuts o defectes el sentit de l'oportunitat, no va voler que passàs inadvertida l'ocasió de presentar-se com el primer en alguna cosa en la història d'Euskadi. **Garaikoetxea**, malgrat el singular moment en què li va tocar exercir-ne el protagonisme en la història, no ha pogut fer res que no hagués fet abans **José Antonio Aguirre de Lekube**, el mític primer *lehendakari* basc, i encara queden per assolir molts dels objectius que aquell va fer realitat.

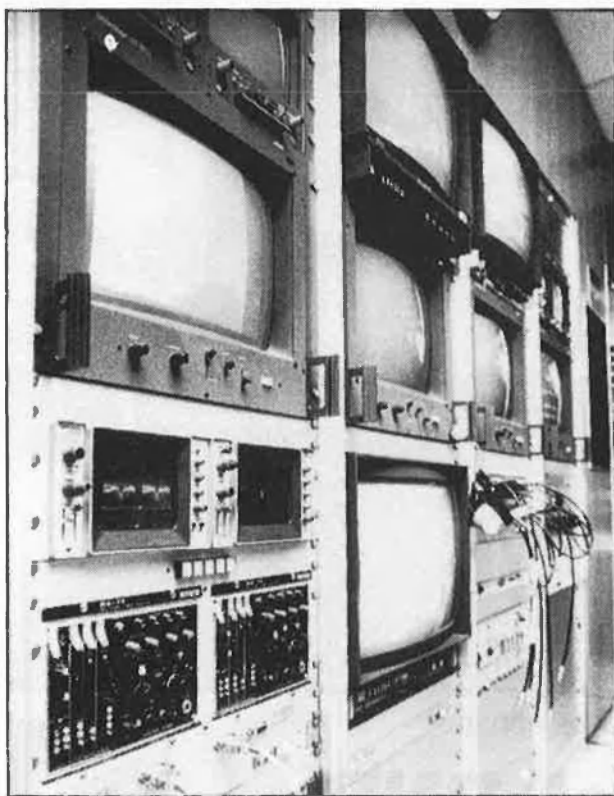
Però Euskal Telebista no es troba en aquest grup. La primera televisió autonòmica basca va saltar als receptors per primera vegada sota la presidència de

Garaikoetxea i, com a tal, la seua imatge i les seues paraules van ser les primeres que van divulgar les ones d'ETB. Arrere quedaven àrdues jornades de negociació, rèplica i contrarèplica amb el govern de Madrid, però, al final, l'estatut de Gernika va servir per a l'habilitació del quart canal de televisió, sota control exclusiu del govern basc.

Fins aquell moment, cap comunitat autònoma no havia pogut arrancar del govern central res que transcendís algunes hores, en el millor dels casos, i alguns minuts, quasi sempre, d'emissió «regional» per algun dels canals de TVE. Ni tan sols l'autonomia catalana va poder superar els canals propis de TVE i hagué de conformar-se amb el tercer canal.

Garaikoetxea, Labaien i «Amatino»

Conten que ETB es la història de la voluntat, l'audàcia, la tossuderia i la constància de tres homes: **Carlos Garaikoetxea**, **Ramón Labaien** i **Luis Alberto Aramberri**, «Amatino». El primer, des de la presidència del govern basc; el segon, des de la Conselleria d'Educació i Cultura, i el tercer, des del seu càrrec a Euskal Telebista. Sense aquests ingredients de la història, difícilment s'hauria pogut fer front a l'absoluta inexperiència i desorientació en què, sobre aquest terreny, estava sumit

La tecnologia alemanya ja ha quedat desfasada.

l'entramat basc, en general, i el regne penebista, en particular. Perquè, evidentment, el PNB no estava disposat a permetre en el projecte la mà de ningú que no firmàs els principis del partit. Era l'època, ostensiblement distinta a l'actual, que es definia amb l'eslògan: «Tot Euskadi és un *bazoki*».

Encara no ha passat prou temps, tot sembla indicar-ho així, perquè puguem eixir a la llum pública els mecanismes, amb tots els detalls, dels quals es van valer els interlocutors bascos per a enfrontar-se als «marxants» de la tecnologia, a fi d'assortir ETB en aquest aspecte. Diuen que el provincialisme va ser-ne la característica general: allò més car, amb la convicció que pot ser allò millor, i, en el pitjor dels casos, allò més espectacular. Els alemanys

van ser-ne els més beneficiats. Es van dur centenars de milions de pessetes, a canvi d'un instrumental televisiu que, després, en algun cas, va quedar apartat en un cantó sense que haja estat utilitzat fins el moment.

Avui ja se sap, per exemple, que les càmeres Ampex i Betacamp no són apropiades per al treball a què van ser destinades en ETB. Com se sap, la tecnologia adquirida oportunament ha quedat desfasada.

Acusacions i denúncies

L'operació mercantil pel que fa a la tecnologia d'ETB, igual com altres de posteriors, quant a la compra de programes, en similars condicions, van donar lloc a nombrosos rumors de «distracció» de quantitats en el flux d'intermediaris. La veracitat dels rumors mai no es va provar, no cal dir-ho. Les distintes iniciatives parlamentàries promogudes pels partits de l'oposició en la cambra autonòmica de Gasteiz per controlar l'acció governamental en ETB no van servir per a desaptar cap possible cas d'escàndol. Ni tan sols les acusacions de «nepotisme» i d'«irregularitats» en les convocatòries d'oposició per accedir als càrrecs d'ETB, exposats en el Parlament i en els mitjans de comunicació en general, van transcendir a l'opinió pública basca amb caràcters d'escàndol. El PNB va aconseguir neutralitzar aquesta mena d'operacions, fet que no significa que renunciàs a intervenir com s'exposava i se segueix exposant cíclicament en les denúncies.

Certes paraules pronunciades en certs moments pel que va ser director general d'ETB, «Amatino», són reveladores en tal aspecte. Coincidint amb una auditoria en el centre regional de TVE en la comunitat autònoma basca per una carta en la qual l'aleshores delegat del govern central, **Ramón Jáuregui**, donava instruccions sobre alguns canvis de càrrec en aquest centre. «Amatino» va comentar sense reparar en orelles pròximes: «¡Ai, si algun dia ací en feien una de semblant!».

Però l'equipament de les instal·lacions centrals d'ETB en la localitat biscaïna d'Irurreta no va ser l'única font de denúncia contra els gestors de la televisió autonòmica basca. La creació d'empreses satèl·lits a ETB, destinades en un principi al doblatge, també han estat motiu de litigi parlamentari. Aquest és el cas de les empreses Ere-soinka i Galdakao-Estudio, comandades per persones relacionades amb el PNB, i amb la direcció d'ETB. L'empresa K-2.000, sorgida en l'any 86 amb un ambiciós projecte més destinat que

al cas concret d'ETB, no s'ha salvat de la corrosió de la rumorologia i la sospita.

A més, ETB-2

És cert, però, que, avatars a part, la televisió autonòmica basca és avui una realitat consolidada i, per això, enviable, per a qualsevol projecte autonòmic. Per si la simple posada en marxa del quart canal no fos suficient, el passat any, ETB va posar-ne en marxa un de nou, ETB-2, de tal manera que la comunitat autònoma basca és avui, a més, l'única que disposa de dos canals d'emissió.

El govern central arribà a enviar la mateixa guàrdia civil per impedir l'emissió d'ETB-2. Fet que el govern basc va contrarestar amb l'acció de la seua *Ertzantza*, en un episodi que, naturalment, va fer córrer rius de tinta, malhumors i gestions al més alt nivell. Tots ells s'han saldat, fins ara, a favor del govern basc, segons els resultats: ETB-2 continua emetent.

Fins el moment, la batalla política del govern basc enfront del govern central s'ha tancat amb un ampli marge a favor del primer. Només l'entrada en la Xarxa Europea de Ràdio-televisió carrega en la balança el plat de les autoritats de Madrid.

Debat sobre l'èuscar

En aquests moments la batalla d'ETB es lliura en l'interior d'Euskadi i, en principi, fonamentalment en relació amb l'ús de l'èuscar. Allò que inicialment va ser una televisió exclusivament en èuscar, amb films i documentals subtítolats en castellà, ja no és tal cosa. En aquest aspecte, no sols s'ha cedit a la introducció del castellà, sinó que s'han incomplert les promeses inicials i la mateixa «raó de ser» originalment proclamada per ETB.

Amb les deu hores d'ETB-2 en castellà, tret dels programes infantils, i l'informatiu central d'ETB *Teleberri*, l'únic programa en castellà en el primer canal, en l'emissió televisiva autonòmica basca s'han girat els criteris originals pel que fa a l'èuscar, fet que ha ocasionat una forta contestació dels grups, entitats socials i col·lectius en general relacionats amb la llengua.

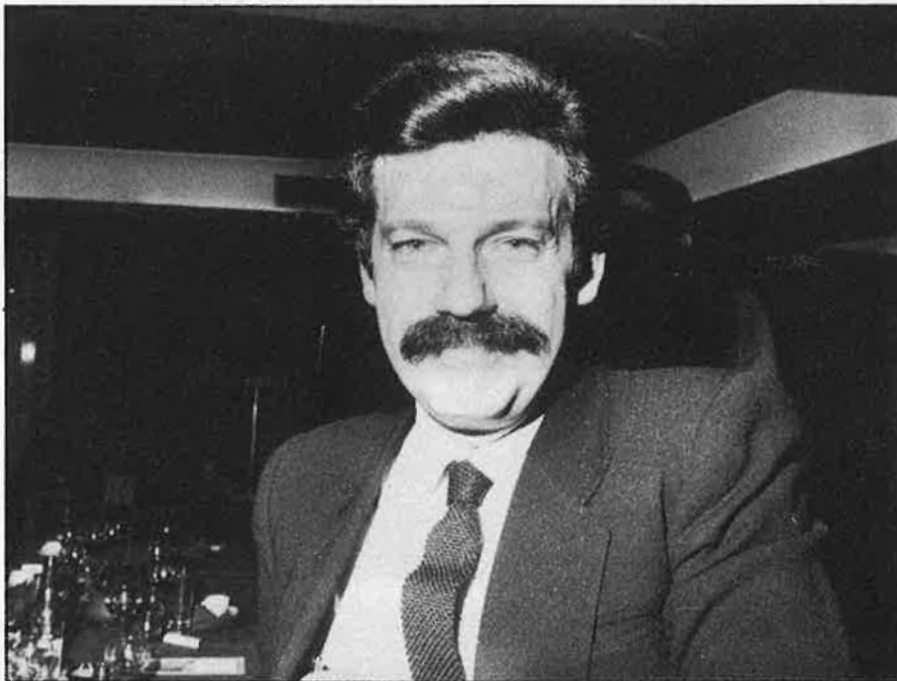
A la programació televisiva cal afegir l'activitat en el centre de producció de programes que ETB té a Miramón, Donostia. La major part d'aquesta producció és per a espais en castellà, entre els quals s'inclouen programes de gran audiència, com el que condueix **José María Inigo**, *Inigo zuzenean*, amb nom en basc i continguts en castellà,

o *Vascos comunicantes*. Tot això fa que el debat en relació amb l'èuscar esdevinga crucial en dades pròximes, fins a convertir-se en el principal, segons alguns observadors.

El contingut de la programació televisiva és també motiu de discussió. La qualitat dels programes es troba en estreta relació amb la capacitat professional dels treballadors, i aquests, quasi totalment, han iniciat el camí en aquest àmbit dins ETB. Sovint trobem casos indicadors com el que entrà de «supletista» en ETB i avui és realitzador, sense que això vulga dir que es

en l'actualitat una situació particular, derivada de la crisi del PNB.

En el moment en què es publiquen aquestes línies, els càrrecs d'ETB o són buits o ocupats «simbòlicament». Només **Josu Ortuondo** ocupa el seu càrrec acabat d'estrenar com a director general de l'ens Euskal Irrat i Telebista (Ràdio-televisió basca). I no hi ha director d'ETB ni uns altres càrrecs intermedis. Males llengües dins l'ens asseguruen, d'altra banda, que responsables com el director d'Informatius o similars resulten actualment «simbòlics», perquè el poder real d'aquests

José María Inigo, en castellà i per ETB-2.

tracta de la tònica general. Igualment, la plantilla d'informatius i presentadors està plagada de llicenciats en filologia basca, fins al punt que podria igualar o superar, tal vegada, el nombre de professionals provinents de terreny pròpiament informatiu.

Els treballadors, d'altra banda, han denunciat en repetides ocasions la insuficiència de l'actual plantilla d'ETB, propera a les tres-centes persones, per afrontar l'activitat del mitjà.

Crisi del PNB, crisi en ETB

Guanyada la batalla política inicial, però sumida en debats que resultaran determinants, l'ETB, que situa l'audiència en prop de 300.000 persones, i que transcendeix les actuals fronteres institucionals de la denominada comunitat autònoma basca, per arribar a Nafarroa i les províncies basques sota administració francesa, enfronta

llocs és exercit des de les subdireccions, secretaries o similars, a càrrec de persones de «fiabilitat política» per al partit en el poder.

Les conseqüències del pacte de govern entre el PNB i el PSOE també afecten ETB, segons distints observadors. Aquests asseguruen que, en principi, el PSOE s'ha quedat amb el control exclusiu de Telenorte, el centre de TVE en la comunitat autònoma basca, mentre que el PNB exerceix el seu domini en ETB, amb un compromís dels dos partits per no interferir en les parcel·les repartides en la manera indicada. El futur d'ETB, però, es troba en una fase en què els defectes d'aquest pacte es poden fer notar de manera imprevisible. Octubre serà un mes decisiu, certament, per a ETB, i a partir d'ací s'iniciarà una nova història, amb la remodelació de càrrecs al seu si. Uns canvis que poden variar, també, segons els que es produeixen dins el PNB. □